

DOMAČE BRANJE

Homer: Odiseja

Vse, kar je povezano z nastankom najstarejših znanih grških pesnitev, Homerjeve Iliade in Odiseje, je zavito v meglo hipotez in neznank.

Epa Iliada in Odiseja naj bi dokončno obliko dobila najkasneje v 7. stoletju pr. n. š. Pomenita vrhunec dolge ustne pesniške tradicije na koncu mikenskega obdobja (1500 - 1100 pr. n. š.).

Njun avtor naj bi bil torej Homer, eden najslavnejših grških aoidov (ljudskih pesnikov in potujočih pevcev, ki so razširjali zgodbe in legende o junaški dobi stare Grčije).

Obstaja tudi t.i. homersko vprašanje: Je oba epa res zapisal en sam avtor, Homer? Ali pa je bilo pesnikov več in so ju šele kasneje zapisali v sedanji obliki?

○ **VSEBINA:**

Ep se začne z zborom bogov, kjer Atena prosi Zevsa, da bi se grški knez Odisej, končno lahko vrnil domov na Itako. Nimfa Kalipso ga namreč iz ljubezni že dolgo zadržuje na svojem otoku Ogiogio, proti njegovi vrnitvi pa je tudi bog morja Pozejdon, ker mu je Odisej oslepil sina, kiklopa Polifema.

Od trojanske vojne je preteklo že kar nekaj let in nihče več ne verjame v Odisejevo vrnitev. V Odisejevi palači na Itaki se gostijo številni snubci, ki bi se radi oženili z njegovo ženo Penelopo. Boginja Atena obišče Odisejevega sina Telemaha in mu svetuje, naj skliče zborovanje Ahajcev. Ker pa to ne uspe, se odpravi še v Pilos k Nestorju in v Šparto k Menelau poizvedovat za svojim očetom, a zaman.

Bogovi končno popustijo in pošljejo Hermesa, ki ponese Kalipsi ukaz, naj Odiseja odslovi. Odisej odpluje s splavom, čaka pa ga še mnogo težav. Najprej mu Pozejdon pošlje vihar, reši ga nimfa Leukotea in komaj živ doseže otok znanih mornarjev Fajakov. Ko prenoči v gozdu, zagleda kraljevo hčerko Navzikoo, ki ga pripelje do mesta, od tam pa ga Atena v podobi deklice vodi do kraljeve palače, kjer ga prijazno sprejmejo.

Naslednji dan se na otoku odvijajo športne igre. Odiseja izzovejo, on pa pokaže svojo moč in vrže disk dlje, kot vsi fajaški atleti. Ko pa se je na gostiji Odisej ob petju pevca Demodoka razjokal, ga kralj Fajakov zaprosi, naj pove, kdo je in kaj vse je doživel.

Odisej začne pripovedovati o Kikonih, Lotofagih ter o pristanku na otoku Kikloпов, kjer jih ujame kiklop Polifem, jih zapre in jih šest poje. Podnevi odide Polifem na pašo, medtem pa Odisej pripravi načrt, da bi ga oslepil. Zvečer Polifema napije z vinom in mu spečemu zadere vroč kol v oko. Odisej se mu smeji, Polifem pa mu vrže skali in prosi očeta Pozejdona, da ga kaznuje.

Pri ljudožercih Lastrigonih Odisej izgubi spremstvo in z eno samo ladjo prispe na Kirkin otok. S Hermesovo pomočjo jo ukani, tako da mu Kirka dovoli oditi. Vendar pod pogojem, da prej v podzemlju vspraša vidca Tejreiziasa o svoji usodi. Ko se Odisej vrne, ga Kirka opozori na vse nevarnosti, ki ga še čakajo. Ko plovejo mimo siren, ukaže vsej posadki zamašiti ušesa z voskom, sam pa se da privezati na jambor in poslušati njihovo petje. Srečno se izognejo vrtincu Karibdi, ne morejo pa iti mimo pošasti Skile, ki jim ubije še šest tovarišev. Na Heliovem otoku jih neugodni vetrovi zadržijo cel mesec. Ko Odisejevim tovarišem zmanjka hrane, kljub prepovedi zakoljejo nekaj Heliovih govedi. Zevs jih kaznuje s strelo, ki je uničila ladjo. Vsi razen Odiseja utonejo.

Fajaki Odiseja odpeljejo na Itako, Pozejdon pa jih ob vrnitvi smrtno kaznuje. Odisej je v podobi berača gost svojega služabnika, svinjskega pastirja Evmaja. Prav takrat se vrne Telemah in Odisej se mu kasneje razkrije. Zjutraj odideta Evmaj in Odisej v mesto, v Odisejevo palačo. Kot berač je Odisej žrtev žaljivih snubcev, vendar potrpi in se ne izda. Odisej in Telemah odneseta orožje iz dvorane, saj pripravljata njihov poboj. Odisej se pogovori še s Penelopo, pri umivanju pa ga spozna skrbnica Evrikleja. Penelopa razglasi, da se bo poročila s tistim, ki bo uspel z Odisejevim lokom prebosti ušesa dvanajstih sekir. Tekmovanja se udeleži tudi Odisej in zmaga. Takoj zatem pobije vse snubce. Penelopa in Odisej sta si imela še toliko povedati, da Atena podaljša noč in nazadnje poskrbi še za spravo med Odisejem in sorodniki pobitih snubcev.

○ **OZNAKA OSEB:**

Odisej: glavni junak, ima črne skodrane lase, brado. Je zelo iznajdljiv in zvit, včasih preveč krut (poboj snubcev), pogumen vojščak, je itaški knez.

Telemah: Odisejev sin, med očetovo odsotnostjo ga je vzgajala mati Penelopa ob pomoči dovilje Evrikleje. Lepo je skrbel za očetovo posestvo, zelo ga je pogrešal. Tako kot oče, je tudi on pogumen in bister.

Atena: Zevsova hči, boginja modrosti, je zaveznica Ahajcev in Odisejeva zaščitnica in svetovalka, zelo sočutno je pomagala Odiseju pri vrnitvi in mu dala veliko nasvetov.

Odiseja je klasična pesnitev po vsebini in po obliki. Prikazuje celoten svet takratnih časov. Ob ljudeh nastopajo bogovi, ki po svoje krojijo dogajanje. Govori o ljubezni, sovraštvu, vojni in trpljenju. Odiseja ne pripoveduje o Odisejevem potovanju izpred Troje v domačo Itako, marveč samo o njegovem koncu. Pravimo, da se začinja "in medias res" (sredi dogodkov).